

Pocs personatges del món de l'esport exemplifiquen com Muhammad Alí els canvis que la societat va experimentar durant la dècada dels seixanta. Aquesta setmana s'estrena a les nostres pantalles 'Alí', la pel·lícula que escenifica la biografia més fidel d'un dels majors mites del segle XX.

El més gran

“**L**a boxa deu a Alí molt més que aquest a la boxa.” Aquesta sentència pertany a Ken Norton, un dels tres púgils que va aconseguir vèncer Muhammad Alí al llarg de la seua carrera professional. No només la boxa deu molt a Alí, la figura del qual va servir com a plataforma de popularització d'un esport marcat pels escàndols continus. Tota una generació està en deute amb ell perquè, amb el seu esperit rebel, va abanderar una forma de vida basada en l'inconformisme i va fer servir la seua posició de privilegi per expressar els seus punts de vista.

Que Alí és un personatge que trascendeix més enllà de l'àmbit de la boxa, en dóna idea el fet que és el boxejador al qual s'han dedicat més pel·lícules en la història del cinema. A banda dels nombrosos documentals produïts per les televisions americanes, la poderosa indústria cinematogràfica ha fet cinc pel·lícules sobre la seua vida, dos de les quals són interpretades pel mateix Alí. L'última arriba ara a les nostres pantalles envoltada d'un mite sobre el personatge i sobre les circumstàncies de producció.

Alí, de Michael Mann, és considerada pels estudiosos com la biografia més completa filmada del tres vegades campió del món de boxa als pesos pesants. No ho creu així el director, que pensa que el film vol “contar la seua història, però també la d'una generació. *Alí* ho ha d'incorporar tot: el fenomen d'aquest boxejador, els seixanta i tot allò que aquella dècada mítica va dur, com ara el moviment anti-Vietnam i la rebel·lió enfront del sistema”. Per encarnar el mític boxejador, Mann va comptar amb l'actor Will Smith, famós pel seu paper televisiu d'*El príncep de Bel Air*, que, assessorat pel mateix Alí, va sometre's a una llarga dieta, va muscular el seu cos i, fins i tot, va acomodar els seus trets fa-

cial per assemblar-se més al seu personatge. El reconeixement al seu esforç ha vingut de mans de l'Acadèmia de Hollywood, que l'ha nominat com a millor actor protagonista dins dels Oscar d'aquest any. Amb un gran pressupost, el film de Mann repassa els anys més convulsos de la història del Estats Units sota la visió d'un home que va fer tot el possible per canviar la realitat des de la seua posició. Es va estrenar als cinemes nord-americans el dia de Nadal de l'any passat i, al cap de les sis primeres setmanes a les cartelleres, ja havia recollit més de 50 milions de dòlars (uns 64 milions d'euros) entre un públic que va créixer sentint a parlar d'aquell home que va fer servir la seua força sobre els rings amb la mateixa convicció que la seua intel·ligència davant de l'opinió pública.

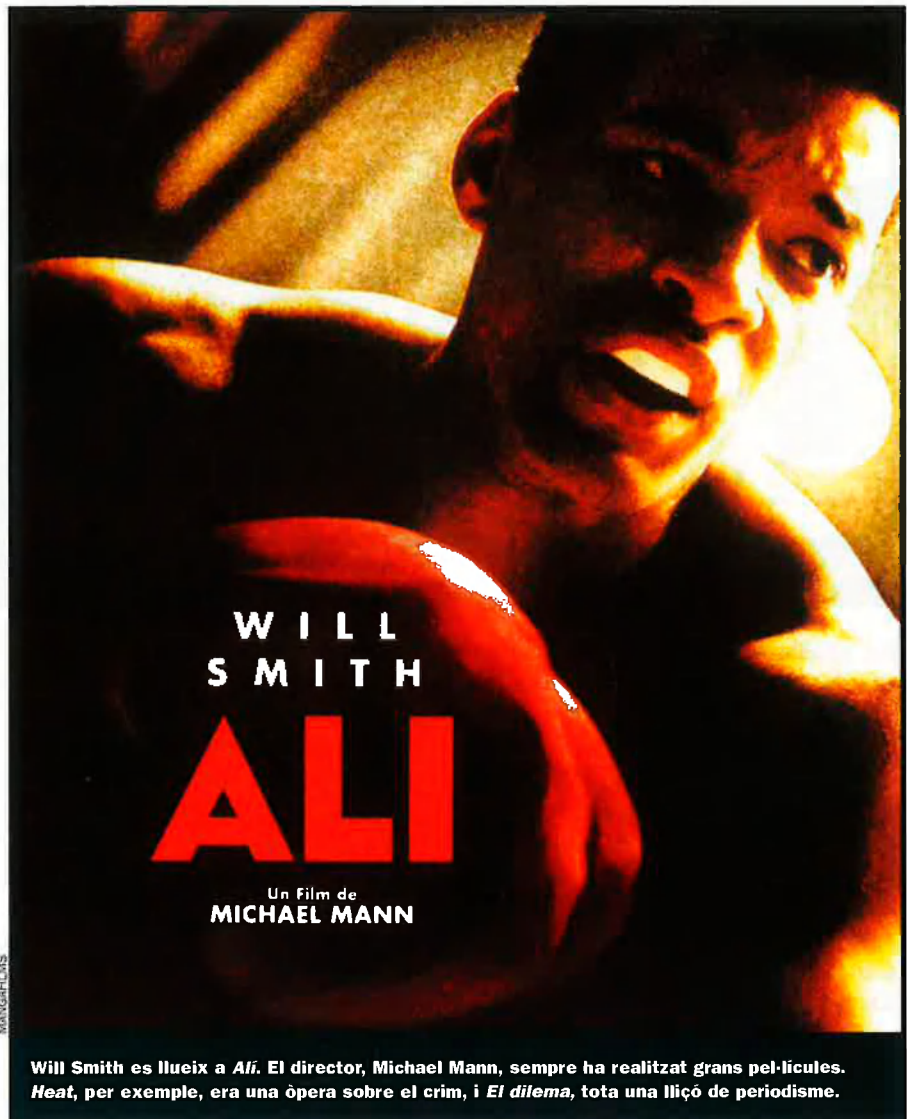
Alí no és una biografia cinematogràfica com les que estem acostumats a veure. Principalment perquè la pel·lícula obvia els vint-i-dos primers anys de la vida del púgil i finalitza a l'instant de màxima popularitat del boxejador. Cassius Clay, nascut a Louisville (Kentucky) el 17 de gener de 1942, futur campió del món, no va començar a boxejar per dificultats econòmiques, com la majoria dels púgils de la seua generació. Quan algú li va furtar una bicicleta que ell considerava el seu bé més estimat, i va acudir a denunciar el fet a la policia, un agent li va aconsellar que anara en un gimnàs i aprenguera a lluitar per a defensar allò que era seu. Tenia dotze anys i, només sis anys després, era el millor púgil aficionat del món, com ho demostra la medalla d'or que va aconseguir, amb relativa facilitat, als Jocs Olímpics de Roma. Després de tornar d'Itàlia, Clay va passar al professionalisme i es va trobar un univers dominat per les màfies, que controlaven la majoria dels púgils i pervertien el ves-

sant esportiu de la boxa. El caràcter contestatari del púgil li va costar tres anys i mig d'espera per assolir l'oportunitat de disputar el campionat del món, malgrat que era considerat per tots el boxejador amb més futur de la seua categoria.

Quan el 25 de febrer de 1964 Cassius Clay va arravatar el títol mundial dels pesos pesants al fins aleshores invencut Sonny Liston, el jove de Louisville ja era un personatge molt popular a tot Amèrica. Ho era per la seua neta carrera de boxa, amb dinou combats com a professional sense perdre, pel seu estil de desceixir-se al ring i que ha passat a la història amb la poètica frase de "flota com una papallona i pica com una abella", però sobretot per la seua inconfinència verbal, que el feia capaç d'insultar els seus rivals dies abans d'un combat o, fins i tot, perseguir-los amb una caravana davant de les seues cases per desconcentrar-los. Cassius Clay va tombar Sonny Liston al setè assalt d'aquell combat i va començar la llegenda.

Aquell dia es va iniciar una dècada prodigiosa en la vida de Clay i en la dels americans. El nou campió del món de boxa va erigir-se també fora del ring en una abella que picava tots els estaments de la societat americana allà on més dolia. El dia següent d'aquell triomf va convocar una multitudinària roda de premsa en la qual va anunciar que renunciava al seu "nom d'esclau" i s'unia al moviment dels Musulmans Negres, una organització radical que lluitava pels drets del negres als Estats Units propugnand la confrontació social. Els seus coquetejos amb l'entitat encapçalada pel carismàtic Malcom X els havia iniciat Alí anys enrere, quan va assistir a algunes reunions a Detroit i Filadèlfia, però el púgil mai no es va pronunciar sobre la seua militància fins que es va coronar com a campió del món.

Rebatejat. La conseqüència immediata d'aquell anunci va ser el canvi de nom. Cassius Clay va considerar que el seu nom era fruit de l'herència d'un agricultor blanc de Kentucky que, al segle XIX, va abraçar la causa abolicionista i va concedir la llibertat als quaranta esclaus que li havia llegat la seua família. Rebutjant el seu "nom d'es-

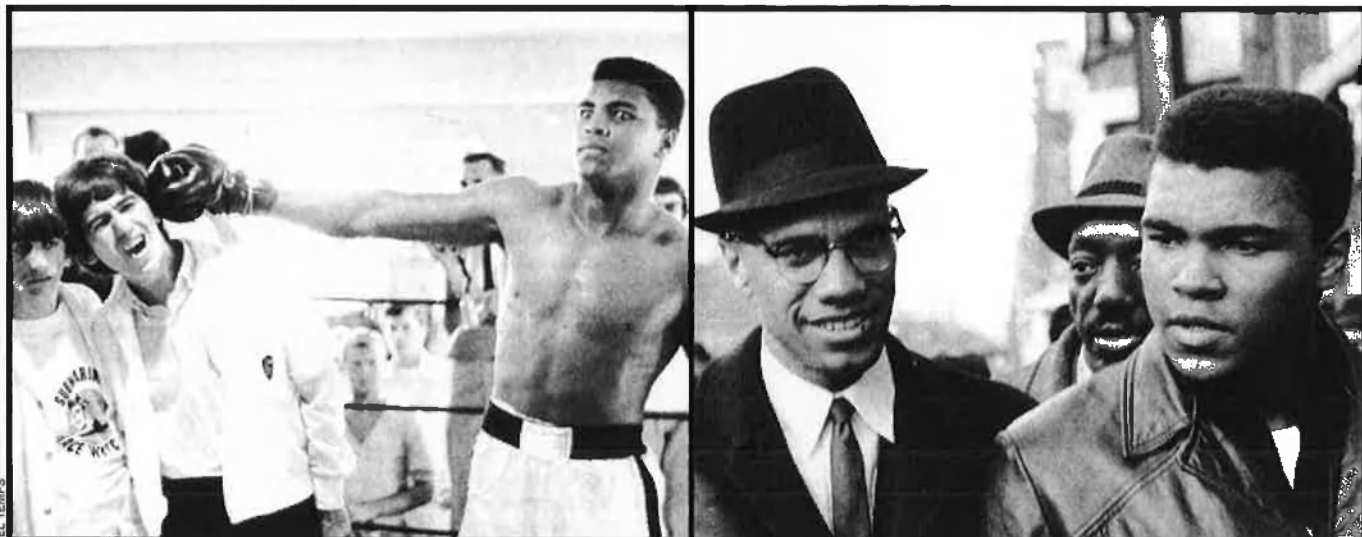

Will Smith es llueix a *Alí*. El director, Michael Mann, sempre ha realitzat grans pel·lícules. *Heat*, per exemple, era una òpera sobre el crim, i *El dilema*, tota una lliçó de periodisme.

clau", el boxejador va demanar al món que, des d'aleshores, el conegueren com a Muhammad Alí. Aquella decisió onomàstica li va suposar el primer problema amb els poders establerts americans, ja que la WBA, una de les dos associacions que controlaven la boxa, va fer ús d'una clàusula al reglament per retirar-li el títol mundial guanyat entre les dotze cordes.

Tres anys més tard i després de nou defenses victorioses del seu títol, Alí era el rei del món. No hi havia rival capaç de fer-li ombra, i ell ho sabia, o almenys ho deia. La seua loquacitat li havia fet mereixedor de malnoms tan agressius com "El boig de Louisville" o "El bocasses". S'autodenominava "El més gran" i ho demostrava sobradament sobre els quadril·leters de tot el món. El seu poder, gai-

rebé il·limitat, el va portar a prendre una decisió que l'alçaria a la categoria de mite de tota la població negra dels Estats Units. L'abril de 1967, l'exèrcit americà el cridà a files per incorporar-se a les tropes que lluitaven al Vietnam. Alí es va negar a acudir a una guerra que, segons afirmava, només servia perquè els seus germans de raça es mataren defensant una pàtria que no era la seua. Va al·legar motius religiosos però el que va fer esclatar la caixa dels trons sobre la decisió del púgil va ser una declaració a *The New York Times*, en la qual va afirmar taxativament: "No em barallaré amb el Vietcong aquest." Com després va assenyalar el periodista Bob Lipsyte, que publicar aquelles paraules, "va ser el moment d'Alí. Durant la resta de la seua vida, la gent l'estimaria o odiaria

Muhammad Alí, a l'esquerra, amb els Beatles. A la dreta, amb Malcom X. Alí ha escenificat com ningú la poderosa força de la rebel·lia.

per aquella frase, que va poder semblar una declaració formal, però que de fet va ser quelcom que es va traure de la mànega, improvisant”.

Aquella apressada decisió va comportar conseqüències importants. Per a ell, perquè va ser desposseït del seu títol de campió mundial de boxa i va ser sotmès a un judici per deserció, que s'allargà durant tres anys. Però principalment per a la societat nord-americana, que es va adonar amb el gest d'Alí que aquella guerra contra un petit país de l'altra part del món era una despesa inútil amb un resultat macabre. Alí es va convertir en un heroi entre els objectors de consciència i entre tota la població.

Així va començar un llarg combat, aquesta vegada als tribunals de justícia, que acabaria, una vegada més, amb la victòria d'Alí. Al juny del 1970, el Tribunal Suprem dels Estats Units va admetre les creences religioses com a objecció per servir a les Forces Armades i les autoritats de la boxa li tornaren la llicència per poder pujar a un ring. Però tres anys i mig en el millor moment de forma d'un púgil són molts anys i Alí hagué d'esperar fins al 1974 per recuperar la corona perduda als despatxos.

Aquell 30 d'octubre del 1974 és una data que ha passat amb lletres d'or a la història de la boxa. El combat més famós de la història és recordat encara amb l'eslògan publicitari que va servir per al seu llançament: “*Rumble in the*

jungle” (“Terrabastall a la jungla”). Però, com en tots els esdeveniments als quals Alí era present, la seua transcendència va anar més enllà d'un combat de boxa. El documental *When we were Kings*, de Leon Gast, realitzat al 1996 i que va guanyar l'Oscar en el seu apartat, reflecteix com van ser les sis setmanes que Muhammad Alí i George Foreman passaren a Kinshasa, la capital de l'antic Zaire, per enfrontar-se amb el títol mundial en joc. Alí va publicitar la baralla, amb la seua vèrbola habitual, com la batalla entre el negre submís (Foreman), al qual comparava amb el colonitzador belga, i el negre inconformista i defensor de les causes perdudes (ell mateix), que es revestia de l'orgull africà. Es va allotjar a la residència particular del sanguinari dictador Mobutu Sese Seko, i amb les seues declaracions va posar tot el poble congolès al seu favor. Ho va fer de tal manera que la nit del combat, a l'estadi Fortalesa de Kinshasa, la multitud va inventar un crit de guerra que encara ressona: “*Alí, bomaye*” (“Alí, mata'l”).

Supercampió. Amb aquesta demostració de poder, amb què un colp de dreta d'Alí va enviar Foreman a terra, acaba la pel·lícula de Mann. També es clausura una època en què els somnis encara podien fer-se realitat. I, per a molts, la història d'un esport que, des d'aleshores, ha anat llanguint fins a la

marginació. Darrere Alí hi ha hagut grans boxejadors, però ningú ha estat capaç de reunir 50.000 persones en un estadi per veure la lluita de dos homes. El mateix Alí s'ha erigit en una metàfora del seu temps. Va continuar boxejant fins al 1981, encara que els metges li havien recomanat abandonar l'esport, i poc després es presentaren els primers símptomes de Parkinson. La seua enorme figura tremolant per la destrucció de les cèl·lules nervioses després de tants cops és l'epítom del càstig que suposa per als mites la pròpia supervivència. Avui és un ídol a tot el món, venerat als Estats Units, on va tenir l'honor de ser l'últim abanderat en la cerimònia d'obertura dels Jocs Olímpics d'Atlanta, i la seua lluita continua, ara per l'interès de superar una malaltia que li apaga la vida.

El seu país també ha canviat i la societat nord-americana ha superat els temps en què una veu podia modificar el curs dels esdeveniments obrint els ulls a una majoria silenciosa que callava per la por a ser represa. Però la seua figura insolent, bella i poderosa, pel damunt de la seua degradació física actual, roman en la ment de tots els que han superat els cinquanta anys de vida. Prova d'això és la reivindicació en una pel·lícula que Muhammad Alí, en la seua lluita per gaudir d'un sistema més just, va ser —com ell mateix es deia— el més gran.

Paco Gisbert